6. Горький М. О языке / М. Горький // Собрание сочинений : в 30 т. Т. 27 : Статьи, доклады, речи, приветствия (1933–1936). – Москва : Государственное издательство художественной литературы, 1953. – 546 с.
7. Рысбаев С. Сөз жөнүндө дастан / С. Рысбаев. – Бишкек, 2006. – 7-б.
8. Сальникова Т. П. Методика обучения грамоте : учебно-методическое пособие для преподавателей и студентов педагогических учебных заведений / Т. П. Сальникова. – Москва : ТЦ «Сфера», 2000. – 144 с.
9. Сартбаев К. К. Адабий тилдин стилдери / К. К. Сартбаев // Кыргызстан маданияты. – 1971. – 13-октябрь.
10.Мамытов Ж. Көркөм чыгарманын тили : жогорку окуу жайынын филология факультетинин студенттери үчүн окуу куралы / Ж. Мамытов. – Фрунзе : Мектеп, 1990. – 124 б.
11.Чыманов Ж. А. Байланыштуу кепти окутуунун негиздери / Ж. А. Чыманов. – Бишкек, 1997. – 96 б.

Рецензент: филология илимдеринин кандидаты, доцент Жумашова Н.

УДК 81.2/.44:81.362
DOI 10.58649/1694-9099-2026-3-72-77

Байболотова Ж.Т.
И.Арабаев атындагы КМУ
Байболотова Ж.Т.
КГУ имени И. Арабаева.
Baibolotova Zh.T.
I. Arabaev KSU

ORCID 0009-0001-2682-0731

СЫН АТООЧТОРДУН ДАРАЖАЛОО СИСТЕМАСЫНЫН АНГЛИС ЖАНА КЫРГЫЗ ТИЛДЕРИНДЕГИ ГРАММАТИКАЛЫК ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ
ГРАММАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СИСТЕМЫ СРАВНИТЕЛЬНЫХ СТЕПЕНЕЙ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ В АНГЛИЙСКОМ И КЫРГЫЗСКОМ ЯЗЫКАХ.
GRAMMATICAL FEATURES OF THE DEGREES OF COMPARISON OF ADJECTIVES IN ENGLISH AND KYRGYZ

Кыскача мүнөздөмө: Бул макала англис жана кыргыз тилдериндеги сын атоочтордун даражалоо системасын грамматикалык жана морфологиялык жактан салыштырып талдоого арналган. Изилдөөдө сын атоочтордун предметтин сапатын жана белгинин даражасын билдирүүчү функциялары каралып, эки тилдеги даражалоо ыкмаларынын айырмачылыктары көрсөтүлөт. Англис тилинде даражалоо синтетикалык жана аналитикалык формалар аркылуу, ал эми кыргыз тилинде морфологиялык мүчөлөр жана кызматчы сөздөр аркылуу түзүлөрү белгиленет. Жүргүзүлгөн талдоо эки тилдеги даражалоо системасы универсалдуу грамматикалык категорияга негизделгени менен, алардын формалык түзүлүшү жана колдонулушу жагынан өзгөчөлүктөргө ээ экенин көрсөтөт. Жыйынтыктап айтканда, макала салыштырма грамматика жана экинчи тилди окутуу методикасы үчүн практикалык мааниге ээ.

Аннотация: Данная статья посвящена сравнительному анализу системы степеней сравнения прилагательных в английском и кыргызском языках с грамматической и морфологической точек зрения. В исследовании рассматриваются функции прилагательных, обозначающих качество предмета и степень проявления его признака, а также показываются различия в способах образования степеней сравнения в двух языках. В английском языке степени сравнения образуются с помощью

синтетических и аналитических форм, тогда как в кыргызском — при помощи морфологических аффиксов и служебных слов. Проведённый анализ показывает, что, несмотря на принадлежность к универсальной грамматической категории, обе системы обладают собственными формальными особенностями и спецификой употребления. В заключение подчёркивается практическая значимость исследования для сравнительной грамматики и методики обучения второму языку.

Abstract: This article presents a comparative grammatical and morphological analysis of the system of degrees of comparison of adjectives in English and Kyrgyz. The study examines the functions of adjectives in expressing the quality of an object and the degree of a particular attribute and highlights differences in the formation of degrees of comparison in the two languages. In English, degrees of comparison are formed through synthetic and analytical forms, whereas in Kyrgyz they are formed by means of morphological affixes and auxiliary words. The analysis shows that although both systems are based on a universal grammatical category, they have distinct formal structures and patterns of usage. In conclusion, the article emphasizes the practical relevance of the study to comparative grammar and second-language teaching methodology.

Негизги сөздөр: сын атооч; сын атоочтун даражалары; грамматика; англис тили; кыргыз тили; салыштырма анализ; типология; морфология; синтаксис.

Ключевые слова: прилагательное; степени сравнения; грамматика; английский язык; кыргызский язык; сравнительный анализ; типология; морфология; синтаксис.

Keywords: adjective; degrees of comparison; grammar; English; Kyrgyz; comparative analysis; typology; morphology; syntax.

Киришүү. Тил — адамдын ой жүгүртүүсүн, дүйнө таанымын жана маданиятын чагылдырган негизги каражат болуп саналат. Ар бир элдин тили анын тарыхы, жашоо образы жана ой жүгүртүүсү менен тыгыз байланышта өнүгөт. Ошондуктан тилдик категорияларды, айрыкча грамматикалык түзүлүштөрдү салыштыруу ар түрдүү тилдердин ички мыйзам ченемдүүлүктөрүн терең түшүнүүгө өбөлгө түзөт [4, 13-б.]. Салыштырма грамматика — тил илиминде өзгөчө мааниге ээ тармак болуп, ал эки же андан көп тилдердин грамматикалык системаларын салыштыруу аркылуу алардын окшош жана айырмалуу жактарын аныктайт [13, 5-б.].

Грамматикалык категориялардын ичинен сын атоочтор жана алардын даражалоо системасы өзгөчө көңүл бурууга арзыйт. Анткени сын атоочтор заттын белгилерин, сапаттарын, абалын көрсөтүү менен тилде маанилүү синтаксистик жана семантикалык ролду ойнойт [2, 120-б.]. Ал эми даражалоо категориясы ушул белгилердин деңгээлин, салыштырма мүнөзүн жана интенсивдүүлүгүн чагылдырган грамматикалык каражат катары кызмат кылат. Башкача айтканда, даражалоо системасы аркылуу бир заттын белгиси башка бир заттын белгисинен канчалык деңгээлде жогору же төмөн экендиги туюнтулат.

Англис жана кыргыз тилдери ар башка тилдик тайпаларга таандык болгону менен, экөөндө тең сын атоочтордун даражалоо системасы бар. Англис тилинде бул система көбүнчө синтетикалык (morphological) жана аналитикалык (periphrastic) формалар аркылуу туюнтулат: big — bigger — biggest, же beautiful — more beautiful — most beautiful. Ал эми кыргыз тилинде даражалоо негизинен морфологиялык каражаттар (-ыраак, -ирээк, -ураак, -үрөөк) жана кызматчы сөздөр («эң», «абдан», «өтө») аркылуу ишке ашырылат: чоң — чоңураак — эң чоң. Бул эки системанын грамматикалык өзгөчөлүктөрүн изилдөө тилдердин типологиялык айырмачылыктарын жана универсалдык касиеттерин көрсөтөт [8, 50–52-б.].

Изилдөөнүн актуалдуулугу эки тилдеги сын атоочтордун даражалоо системасы грамматикалык жактан окшош функцияны аткарганы менен, аларды туюнтуунун каражаттары жана структуралык механизмдери ар башка экендигинде. Мындай салыштырма анализ тил үйрөнүүчүлөр үчүн да, лингвистикалык теория үчүн да маанилүү. Англис тилин үйрөнүү процессинде кыргыз тилдүү студенттер көбүнчө даражалоо формаларын колдонууда каталарга жол беришет, анткени алар кыргыз тилиндеги түзүлүштөргө таянып ойлошот. Ошондуктан бул теманы практикалык жактан изилдөө

тилди натыйжалуу окутуу жана грамматикалык системаны салыштырып түшүндүрүү үчүн да пайдалуу.

Изилдөөнүн максаты — англис жана кыргыз тилдериндеги сын атоочтордун даражалоо системасын грамматикалык жактан салыштырып, алардын түзүлүштүк жана семантикалык өзгөчөлүктөрүн аныктоо. Бул максатка жетүү үчүн теориялык булактарга, мисалдарга жана практикалык анализге негизделген салыштырма изилдөө жүргүзүлөт.

Изилдөөнүн методдору. Бул изилдөө англис жана кыргыз тилдериндеги сын атоочтордун даражалоо системасын грамматикалык жактан терең талдоого, алардын ортосундагы окшош жана айырмалуу белгилерди аныктоого багытталган. Макаланын максатына жетүү үчүн бир нече тил илимий метод комплекстүү түрдө колдонулду. Ар бир метод тилдик материалды талдоодо өзүнүн өзгөчө ролун аткарды.

Салыштырма метод (comparative method) эки тилдеги грамматикалык категорияларды параллелдүү түрдө карап чыгып, алардын ортосундагы окшоштуктарды жана айырмачылыктарды табууга жардам берет. Изилдөөдө англис тилиндеги positive, comparative, superlative даражалары менен кыргыз тилиндеги негизги, салыштырма, жогорку даражалары каралды. Мисалы, tall — taller — tallest жана бийик — бийигирээк — эң бийик формаларынын түзүлүшү жана колдонулушу салыштырылып талданды [10, 40-б.].

Англис жана кыргыз тилдериндеги сын атоочтордун даражалоо формалары илимий жактан дескриптивдик метод (descriptive method) аркылуу сүрөттөлөт. Ар бир тилдеги грамматикалык каражаттардын формасы, мааниси жана колдонулуу өзгөчөлүктөрү мисалдар менен түшүндүрүлдү. Мисалы, англис тилиндеги даражалоо формалары морфемалар жана жардамчы сөздөр аркылуу (-er, -est, more, most) [7, 212-б.], ал эми кыргыз тилинде мүчөлөр жана кызматчы сөздөр аркылуу туюнтуларын көрсөтүү бул методдун негизги милдети болду. Тагыраак айтканда, англис тилинде сын атоочторду даражалоодо эки негизги ыкма колдонулат: кыска сын атоочтордо — мүчө кошуу (small — smaller — smallest), узун сын атоочтордо — жардамчы сөз колдонуу (interesting — more interesting — most interesting). Кыргыз тилинде болсо даражалоо мүчөлөр (-ыраак, -ирээк, -ураак, -үрөөк) жана кызматчы сөздөр («эң», «абдан») аркылуу ишке ашат [2, 122-б.].

Типологиялык метод (typological method) эки тилдин типологиялык өзгөчөлүктөрүн аныктоого багытталган. Англис тили аналитикалык тил болгондуктан, анда грамматикалык маанилер негизинен жардамчы сөздөр жана сөз тартиби аркылуу берилет (more beautiful, most beautiful) [10, 46–47-б.]. Ал эми кыргыз тили агглютинативдик тил болгондуктан, мында грамматикалык маанилер мүчөлөрдүн жардамы менен түзүлөт (коозураак, эң кооз). Ушуну эске алуу менен, даражалоо системасында колдонулган грамматикалык каражаттар типологиялык негизде салыштырылды.

Жогоруда көрсөтүлгөн методдорду бирдиктүү колдонуу изилдөөнүн ишенимдүүлүгүн жана илимий тактыгын камсыз кылды. Бул ыкмалардын ар бири тилдик фактыларды ар тараптан кароого, англис жана кыргыз тилдеринин грамматикалык системасын толук жана терең түшүндүрүүгө жардам берет.

Изилдөөнүн натыйжалары. Бул изилдөө англис жана кыргыз тилдериндеги сын атоочтордун даражалоо системасын грамматикалык, морфологиялык жана семантикалык жактан салыштыруу максатында жүргүзүлдү. Изилдөөнүн жүрүшүндө алынган маалыматтар ар тараптуу талданып, эки тилдин типологиялык өзгөчөлүктөрүнө жараша даражалоо категориясынын грамматикалык табияты аныкталды. Изилдөөнүн натыйжасында төмөнкүдөй жыйынтыктар чыгарылды:

Сын атоочтордун даражалоо системасы универсалдуу тилдик категория болуп саналат. Ар бир тилде предметтин сапатын, көлөмүн, деңгээлин салыштырып көрсөтүүчү грамматикалык каражаттар бар [8, 30-б.]. Англис жана кыргыз тилдери ар башка тилдик тайпаларга (герман жана түрк тилдери) таандык болгонуна карабастан, экөөндө тең даражалоо системасы грамматикалык категория катары өнүккөн. Бул тилдердин ортосундагы типологиялык айырмачылыктарга карабастан, даражалоо категориясы окшош функцияны — сапаттык деңгээлди көрсөтүүнү аткарат.

Кыска сын атоочтор даражалоодо мүчө түрүндөгү морфемаларды (-er, -est) колдонсо (fast — faster — fastest), узун сын атоочтордо жардамчы сөздөр (more, most) аркылуу даражалоо ишке ашат (expensive — more expensive — most expensive) [7, 210-б.]. Бул англис тилинин аналитикалык структурасынын өзгөчөлүгү болуп саналат. Ошондой эле айрым сын атоочтор иррегулярдуу (irregular) формалар менен даражаланат (good — better — best; bad — worse — worst), бул тарыхый өнүгүүнүн натыйжасы экендиги аныкталды. Ушунун негизинде англис тилиндеги даражалоо системасы синтетикалык жана аналитикалык ыкмалардын айкалышынан турарын белгилөөгө болот.

Кыргыз тилинде салыштырма даража мүчөлөрдүн жардамы менен жасалат (чоң — чоңураак, кооз — коозураак, жакшы — жакшыраак), ал эми жогорку даража көбүнчө кызматчы сөздөрдүн жардамы менен туюнтулат (эң, абдан, өтө, өтө эле, аябай). Бул кыргыз тилинин агглютинативдик түзүлүшүнө мүнөздүү көрүнүш болуп саналат. Мындан тышкары, эмоциялык-баалоочу даражалоо формалары (чоң эле, чоң болуптур, чоң дегендей) да активдүү колдонулат, бул тилдин экспрессивдик мүмкүнчүлүгүн көрсөтөт [7, 122-б.]. Демек, кыргыз тилиндеги даражалоо системасы морфологиялык жана аналитикалык ыкмалар аркылуу түзүлөт.

Даражалоо системасынын грамматикалык механизмдери эки тилде айырмалуусунда, англис тили грамматикалык маанини көбүнчө синтаксистик жана аналитикалык каражаттар аркылуу берет, ал эми кыргыз тили жалгоолордун (морфемалардын) жардамы менен маанини түздөн-түз морфологиялык деңгээлде туюнтат [8, 36-б.],. Бул айырмачылык тилдердин типологиясына жараша түзүлөт: англис тили аналитикалык, кыргыз тили агглютинативдик типке кирет.

Дискуссия. Бул изилдөөнүн жүрүшүндө алынган жыйынтыктар англис жана кыргыз тилдериндеги сын атоочтордун даражалоо системасындагы грамматикалык окшоштуктар менен айырмачылыктарды ачык көрсөтүп берди. Эки тилдин даражалоо формалары функционалдык жактан бирдей максатты — предметтин белгилерин салыштыруу жана деңгээлин көрсөтүүнү аткарганы менен, алардын түзүлүү механизми тилдердин типологиялык өзгөчөлүктөрүнө жараша олуттуу айырмаланары байкалды.

Англис тили дүйнөлүк тилдердин ичинен аналитикалык түзүлүшкө ээ тилдердин бири катары даражалоо формаларын негизинен аналитикалык жана жарым-жартылай синтетикалык ыкмалар аркылуу берет. Мисалы, big — bigger — biggest сыяктуу формалар синтетикалык каражаттардын колдонулушун, ал эми beautiful — more beautiful — most beautiful конструкциясы аналитикалык ыкманы көрсөтөт. Бул көрүнүш англис тилинин грамматикасында жардамчы сөздөрдүн маанилүү ролун тастыктайт [13, 760–762-б.].

Кыргыз тили болсо агглютинативдик түзүлүшкө ээ тил катары даражалоону көбүнчө морфологиялык каражаттар аркылуу туюнтат. Мисалы: чоң — чоңураак — эң чоң, жакшы — жакшыраак — эң жакшы. Бул кыргыз тилинин сөз жасоо жана форма түзүү системасында мүчөлөрдүн функциялык ролу абдан күчтүү экенин далилдейт [2, 123-б.].

Дискуссиянын жүрүшүндө белгилүү болгондой, англис тилиндеги даражалоо формаларынын түзүлүшү сөздүн муундук түзүлүшүнө да көз каранды: бир муундуу сын атоочтор синтетикалык, ал эми эки жана андан көп муундуу сын атоочтор аналитикалык форманы тандайт. Кыргыз тилинде болсо мындай чектөө жок — мүчөлөр бардык сөздөргө бирдей колдонулат. Бул тил типологиясындагы флективдүү жана агглютинативдүү тилдердин айырмачылыгын чагылдырат.

Мындан тышкары, изилдөөнүн жүрүшүндө айрым интерференциялык көйгөйлөр да аныкталды. Англис тилин үйрөнүп жаткан кыргыз тилдүү студенттер көбүнчө more beautifuler, the most biggest сыяктуу ашыкча даражалоо формаларын колдонуу катасына жол беришет. Мунун себеби — кыргыз тилиндеги даражалоо системасы негизинен мүчөлөр аркылуу түзүлүп, англис тилиндегидей даражалоо каражаттарынын айкалышы колдонулбагандыгы менен түшүндүрүлөт. Бул көрүнүш тил үйрөнүү процессинде салыштырма грамматиканы колдонуу зарылдыгын көрсөтөт [14, 62-б.].

Ошондой эле англис тилинде даражалоо формалары сүйлөмдүн структурасына жараша предикативдик жана атрибутивдик функцияларды аткарса, кыргыз тилинде бул формалар көбүнчө сапатты күчөтүүчү маанини берет. Мисалы, «Бул үй чоңураак» деген сүйлөмдө салыштырма форма

логикалык басымды көрсөтөт; англис тилиндеги This house is bigger сүйлөмүндө да окшош грамматикалык функция бар, бирок сүйлөмдүн түзүлүшү башкача.

Изилдөөнүн жыйынтыгында белгилүү болгондой, эки тилде тең даражалоо категориясынын универсалдуу маңызы бар. Бирок анын ишке ашуу механизми жана грамматикалык туюнтулуу формалары тилдин типологиялык структурасына жараша өзгөрөт. Бул жагдай салыштырма грамматика, типология жана экинчи тилди окутуу методикасы үчүн маанилүү илимий базаны түзөт [8, 35-б.].

Ошондой эле бул чакан изилдөө учурунда даражалоо системасынын синтаксистик жана семантикалык функцияларындагы айрым айырмачылыктар байкалды [13, 760-б.]. Англис тили даражалоону сүйлөмдүн логикалык түзүлүшүндө салыштырма маанини берүү үчүн активдүү колдонсо, кыргыз тили аны көбүнчө экспрессивдүүлүк жана эмоциялык маанини күчөтүү максатында колдонот.

Мунун негизинде даражалоо системасын салыштырма изилдөө эки тилдин грамматикалык өзгөчөлүктөрүн гана эмес, алардын тилдик дүйнөтаанымын да түшүнүүгө өбөлгө түзөт деп айтууга болот. Англис тили так, түз структурага басым жасаса, кыргыз тили эмоционалдуулукту жана контексттик маанини көбүрөөк туюнтат.

Жыйынтык. Бул кыскача илимий изилдөө англис жана кыргыз тилдериндеги сын атоочтордун даражалоо системасын грамматикалык жана типологиялык жактан салыштырып изилдөөгө багытталды. Изилдөөнүн жүрүшүндө ар түрдүү булактарга, грамматикалык эмгектерге, салыштырма анализге жана мисалдарга таянуу менен эки тилдеги системанын өзгөчөлүктөрү ар тараптуу каралды. Изилдөөнүн натыйжасында белгилүү болгондой, англис жана кыргыз тилдеринде сын атоочтордун даражалоо категориясы тилдик универсалия катары орун алган грамматикалык категория болуп саналат. Эки тилде тең бул категория предметтин сапаттык белгисин салыштыруу, аны жогору же төмөн деңгээлде көрсөтүү функциясын аткарат. Бирок анын түзүлүшү жана грамматикалык берилиши тилдин типологиясына жараша айырмаланат. Англис тили аналитикалык тил катары даражалоону синтетикалык (-er, -est) жана аналитикалык (more, most) каражаттар аркылуу туюнтат. Бул система сөздүн узундугуна жараша тандалат: кыска сын атоочтор мүчө аркылуу, узундары жардамчы сөздөр аркылуу даражаланат. Кыргыз тили болсо агглютинативдик тил болгондуктан, даражалоону негизинен морфологиялык жол менен берет. Салыштырма даража мүчөлөрдүн (-ыраак, -ирээк, -ураак, -үрөөк) жардамы менен, жогорку даража кызматчы сөздөр («эң», «абдан», «өтө») аркылуу түзүлөт.

Эки тилде тең даражалоо системасы функционалдык жактан окшош болгону менен, алардын формалык түзүлүшү, морфологиялык механизмдери жана синтаксистик колдонулушу боюнча олуттуу айырмачылыктар бар. Англис тилинде даражалоо формалары сүйлөмдүн предикативдик жана атрибутивдик функцияларында колдонулса, кыргыз тилинде көбүнчө сапаттык маанини күчөтүүчү ролду ойнойт.

Ошондой эле изилдөөдө белгилүү болгондой, даражалоо системасынын грамматикалык формалары ар бир тилдин дүйнө таанымдык өзгөчөлүгүн чагылдырат. Англис тили салыштырууну так жана түз структура аркылуу туюнтса, кыргыз тили көбүнчө эмоциялык, экспрессивдик мааниге басым жасайт.

Жыйынтыктап айтканда, бул чакан макала англис тилин кыргыз аудиториясында окутууда салыштырма грамматиканын ыкмаларын колдонуу аркылуу студенттердин грамматикалык түшүнүктөрүн бекемдөөгө жана каталарды азайтууга жардам берет. Албетте, бул тема лингвистика, котормо жана окутуу методикасы багыттарында мындан ары да терең изилдөөгө татыктуу.

Колдонулган адабияттар

1. Асанов Б., Кадыралиева А. Кыргыз тили: теория жана практика. – Бишкек, 2018. – 240 б.
2. Ибраимов К. Кыргыз тилинин грамматикасы: Морфология. – Бишкек: Кыргызстан, 2012. – 356 б.
3. Карыев Э. Кыргыз грамматикасы. – Бишкек: Илим, 2004. – Т. 1. – 412 б.

4. Мамытов К. Тил тааануу негиздери. – Бишкек: КУУ басмасы, 2010. – 200 б.
5. Өмүркулов Т. Кыргыз тилинин морфологиясы: окуу китеби. – Бишкек: Билим, 2015. – 280 б.
6. Уметов К. К. Немис жана кыргыз тилдеринде сан атоочтордун жасалышы жөнүндө // К. И. Скрябин атындагы Кыргыз улуттук агрардык университетинин жарчысы. – 2024. – № 3 (70). – 82–86-б.
7. Aarts B. Oxford Modern English Grammar. – Oxford: Oxford University Press, 2011. – 432 p.
8. Comrie B. Language Universals and Linguistic Typology: Syntax and Morphology. – 2nd ed. – Chicago: University of Chicago Press, 1989. – 275 p.
9. Creswell J. W. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. – Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2014.
10. Croft W. Typology and Universals. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
11. Greenbaum S., Quirk R. A Student's Grammar of the English Language. – London: Longman, 1990.
12. Huddleston R., Pullum G. K. The Cambridge Grammar of the English Language. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – xvii, 1842 p.
13. Haspelmath M. Comparative concepts and descriptive categories in crosslinguistic studies // Linguistic Typology. – 2010. – Vol. 14, № 2–3. – P. 663–687.
14. Larsen-Freeman D. Techniques and Principles in Language Teaching. – 2nd ed. – Oxford: Oxford University Press, 2000.

Рецензент: филология илимдеринин кандидаты Уметов К.К.

УДК 811.512.81.632.5
DOI 10.58649/1694-9099-2026-3-77-82

Бешкемпирова А.И.
Жусуп Баласагын атындагы КУУ
Бешкемпирова А.И.
КНУ имени Жусупа Баласагына
Beshkempirova A.I.
KNU Jusup Balasagyn

ORCID ID 0009-0004-1123-6964

ЭТНОПЕДАГОГИКАЛЫК СТИЛИСТИКА ЖАНА УЛУТТУК АҢ-СЕЗИМ: Ж. ЧЫМАНОВДУН КЫРГЫЗ ТИЛИН ОКУТУУДАГЫ ЖАҢЫЧЫЛДЫГЫ
ЭТНОПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СТИЛИСТИКА И НАЦИОНАЛЬНОЕ САМОСОЗНАНИЕ: НОВАТОРСТВО Ж. ЧЫМАНОВА В ПРЕПОДАВАНИИ КЫРГЫЗСКОГО ЯЗЫКА
ETHNOPEDAGOGICAL STYLISTICS AND NATIONAL CONSCIOUSNESS: J. CHYMANOV'S INNOVATIONS IN TEACHING THE KYRGYZ LANGUAGE

Кыскача мүнөздөмө: Бул макала Ж. Чымановдун «Кыргыз тилин эне тили катары окутуунун методологиясы» эмгегиндеги этнопедагогикалык стилистиканын негизги принциптерин жана улуттук аң-сезимди калыптандыруудагы ролун илимий-теориялык жактан талдоого алат. Изилдөөнүн негизги максаты – Ж. Чымановдун эне тилди жөн гана академиялык предмет катары эмес, улуттук рухту, коомдук адеп-ахлакты жана инсандын сапаттык касиеттерин калыптандыруучу комплекстүү педагогикалык процесс катары аныктаган жаңычыл концепциясын көрсөтүү. Макалада Ж. Чымановдун окутууну билим, тарбия жана өнүктүрүүнүн биримдиги катары аныктаган концепциясы, ошондой эле ББК (билим, билгичтик, көндүм) түшүнүктөрүн турмуштук кырдаалдарга (саламдашуу, куттуктоо) интеграциялоосу каралат. Анын башкы жаңычылдыгы – этнопедагогикалык стилистиканы